

Procesná aktivita sporovej strany ako limit prieskumu v opravnom konaní

(inauguračná prednáška)**

Molnár, P.*

MOLNÁR, P.: Procesná aktivita sporovej strany ako limit prieskumu v opravnom konaní. *Právny obzor*, 107, 2024, č. 6, s. 633 – 645. <https://doi.org/10.3157/pravnyobzor.2024.6.05>

Procedural activity of the disputing party as a limit of research in corrective proceedings. The author discusses the possibilities of the disputing party to retain its procedural activity for later stages of the proceedings, and the consequences of such a practice in remedial proceedings. It is concluded that the success of the disputing party in exercising its right to judicial and other legal protection is largely conditioned by its procedural diligence. Therefore, the use of procedural rights of the party to the dispute (from the point of its intended success in the dispute) is actually considered to be its procedural duty. Under the pressure of concentration principle, the disputing party must use the available means of procedural attack and procedural defense as soon as possible. Since in remedial proceedings the appellate court examines the fulfillment of the task of the lower court and does not rehear the case as a whole, the party to the dispute cannot be successful with delayed procedural activity. The setting of the requirements is strict, however, it is known in advance, it affects both sides of the dispute equally, and the court's proceedings must comply with the principle of equality of the parties. Therefore, the author considers the concept, in which the disputing party's (in)activity limits its possibilities in the further course of the proceedings, to be fair and sustainable for all corrective proceedings in the Slovak Republic.

Key words: litigation, procedural activity, basic procedural principles, remedial proceedings, limits of court activity in remedial proceedings

Úvod

Úlohou a poslaním netrestného súdneho konania je ochrana práv a právom chránených záujmov subjektov práva v situácii, keď sa subjekt práva domnieva, že jeho právo alebo právom chránený záujem, tvoriaci obsah horizontálneho právneho vzťahu, sú ohrozené alebo porušené (štandardné sporové konanie a osobitné druhy civilného súdneho procesu), tvrdí porušenie alebo ohrozenie svojich práv postupom orgánu verejnej moci vo vertikálnych právnych vzťahoch (správne súdnictvo), alebo dokonca v situácii, keď porušenie či ohrozenie práv a právom chránených záujmov detekuje samotný súd bez iniciácie účastníkmi právneho vzťahu (niektoré konania v rámci mimosporového súdneho procesu).

Procesné právo je nadstavbou práva hmotného, a v prípade civilného sporového konania, na ktorý sa tento príspevok zameriava, hovoríme o fakultatívnej nadstavbe hmotného práva¹.

* Doc. JUDr. Peter Molnár, PhD., Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach, Katedra občianskeho práva.

** Inauguračná prednáška bola prednesená dňa 21. februára 2024 na pôde Právnickej fakulty UK v Bratislave.

¹ Fakultatívna v tom zmysle, že iniciovanie sporového konania pred civilným súdom nie je jedinou možnosťou riešenia problému v hmotnoprávnom vzťahu, ktorú má účastník právneho vzťahu k dispozícii (do

Základné právo na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 Ústavy SR) však nie je právom absolútnym. Samotná ústava v čl. 51 ods. 1 normuje, že základného práva na súdnu a inú právnu ochranu sa možno domáhať len v medziach podústavnej právnej úpravy, ktorá toto základné právo vykonáva. Samozrejme, ústavné požiadavky smerujú ku kvalite zákonnej a podzákonnej právnej úpravy, ako aj k administrácii spravodlivosti v konkrétnej veci.

Aktuálna koncepcia civilného súdneho konania pracuje s kleinovským silným sudcom², ale aj tento silný sudca je predsa len v možnostiach svojho procesného postupu limitovaný. Aktivita v spore sa vyžaduje jednoznačne predovšetkým od sporovej strany. Silný sudca zodpovedá za usmerňovanie priebehu konania a jeho ukončenie (podľa možnosti meritórnym) rozhodnutím v primeranej lehote a spravodlivo. V rámci týchto povinností sudca zodpovedá aj za vynucovanie aktivity sporových strán, nemôže ju však nahrádzať³. Strany sporu zodpovedajú za „svoj“ výsledok v spore, a to predovšetkým v zmysle dosiahnutia „vyskladania“ takého súhrnu skutkových zistení súdu (skutkový základ rozhodnutia), ktorý rezultuje vo vyhovujúcom meritórnom rozhodnutí. Táto koncepcia sa dá doktrínálne artikulovať aj prostredníctvom základných procesných princípov, ktoré sú *de lege lata* súčasťou legálneho textu a majú postavenie záväzných výkladových a aplikačných pravidiel [čl. 3 ods. 1 základných princípov zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“)].

Uplatnenie základných sporových princípov (predovšetkým kombinácia formálnej pravdy, prejednávacieho princípu, koncentrácie a kontradiktórnosti) spôsobuje, že využitie procesných práv sporovej strany je z pohľadu zamýšľaného úspechu tejto strany v spore potrebné chápať ako jej povinnosť. Dôsledky procesnej pasivity totiž negatívne postihujú sporovú stranu už na súde prvej inštancie, a pretrvávajú aj v opravných konaniach.

úvahy prichádzajú aj poskytnutie dodatočnej lehoty na plnenie, novácia, iniciovanie alternatívnych spôsobov riešenia sporu atď.). Mimosporový civilný proces je, opozitne, považovaný za obligatórnu nadstavbu hmotného práva, keďže meritórne rozhodnutie, ktoré bude jeho výsledkom, je nevyhnutné pre odstránenie poruchy v hmotnoprávnom vzťahu, alebo na dosiahnutie zamýšľaného cieľa v rámci hmotného práva. Napríklad, dedič síce nadobúda dedičstvo ku dňu smrti poručiteľa, ale ujať sa dedičstva a uskutočňovať následné dispozície nemôže bez dedičského rozhodnutia; dosiahnutie plnohodnotnej náhradnej starostlivosti o dieťa nie je možné bez rozhodnutia o osvojení a podobne.

² Sociálna koncepcia Franza Kleina vychádza z premisy, že spor je spoločensky nežiaducim fenoménom, a preto je potrebné eliminovať ho jednak pokiaľ možno čo najrýchlejšie a najefektívnejšie, avšak zároveň spravodlivo (v zmysle čo najviac sa približujúc zisteniu reality daného právneho vzťahu). V tejto koncepcii strany sporu (v porovnaní s tzv. liberálnou koncepciou sporu) strácajú súkromné „panstvo nad sporom“ v tom zmysle, že by bol súd viazaný ich videním skutkovej stránky veci, avšak nestrácajú povinnosti procesnej diligencie. Bližšie pozri ŠTEVČEK, M. In ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 7 – 15.

³ Ako bude uvedené ďalej, výnimku z týchto obmedzení sudcu predstavujú situácie, ktoré procesná teória označuje ako oslabenie prejednávacieho princípu. Podstatou tohto oslabenia je však možnosť súdu vykonať nenavrnutý dôkaz, nie povinnosťou vykonať ho. Ako výnimka by sa mohlo javiť aj dopytovacie oprávnenie súdu (§ 150 ods. 2 CSP), prínos tejto činnosti súdu je však závislý od nadväzujúcej procesnej (ne)aktivity sporových strán (reakcia na výzvu súdu skutkovým tvrdením, reakcia protistrany na skutkové tvrdenie, dôkazný návrh atď.).

Úroveň procesnej aktivity sporovej strany predstavuje limity pre:

- a) samotný predmet konania,
- b) priebeh konania a procesný postup súdu, a
- c) šírku a kvalitu skutkového základu rozhodnutia.

1. Konanie na súde prvej inštancie

Predmet sporového konania určuje žalobca vymedzením konštitutívnych prvkov žaloby⁴. Súd poskytne ochranu tvrdenému ohrozenému alebo porušenému subjektívnemu právu rozhodnutím, ktoré má svoj skutkový a právny základ.

Vychádzajúc zo sociálnej funkcie sporového procesu, podstata princípu formálnej pravdy spočíva v tom, že súd sa síce v žiadnom prípade nebráni perfektne zistenému skutkovému stavu, ale sporový proces je nastavený na rozhodnutie vo veci samej „pri ktorejkoľvek zákonom predpokladanej príležitosti“, a na základe takého kvalitného skutkového stavu, aký sa v doterajšom priebehu konania „podarilo“ zistiť.

Spôsoby budovania skutkového základu určuje Civilný sporový poriadok, a to taxatívne:

- (i) dokazovanie;
- (ii) zohľadnenie notorií a skutočností známych súdu z jeho činnosti;
- (iii) zohľadnenie rozhodnutí, ktorými je súd viazaný;
- (iv) úvaha o skutočnostiach, ktoré patria do právomoci iného orgánu;
- (v) osvojenie si zhodných tvrdení strán;
- (vi) skutkové zistenia, vyplývajúce z nepopretia skutkových tvrdení;
- (vii) negatívne vytváranie skutkového základu a
- (viii) vytvorenie skutkového základu rozhodnutia v skrátenejších konaniach a pri skrátenejších rozhodnutiach⁵.

Kontradiktórny spôsob vedenia sporu garantuje strane právo vyjadriť sa k relevantným skutočnostiam (čomu korešponduje povinnosť súdu dať strane možnosť vyjadriť sa), avšak na strane druhej táto tzv. negatívna spolupráca sporových strán znamená, že procesný dialóg súdu a sporových strán ustane, keď strany prestanú produkovať protichodné tvrdenia, vyžadujúce reakciu protistrany a posudzovanie súdom.

Riziko pasivity, resp. nedostatočnej procesnej disciplíny strany sporu pri dokazovaní, tkvie v uplatňovaní prejednaciego princípu⁶, ale taktiež (a azda predovšetkým) v koncen-

⁴ Dôležitým konštitutívnym prvkom, individualizujúcim žalobu v porovnaní s inými žalobami, je žalobný nárok (procesný nárok). Zložkami žalobného nároku sú skutkový dej (rozhodujúce skutočnosti) a žalobný návrh (petit).

⁵ Blížšie k systematike MOLNÁR, P. in ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 861 – 866. K jednotlivým aspektom budovania skutkového základu pozri aj KUŠNÍŘIKOVÁ, M. Pasivita slabšej strany ako rozhodujúci determinant budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia. In *Košické dni súkromného práva V*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2024, s. 152 – 162; KUŠNÍŘIKOVÁ, M. Konkurencia spôsobov budovania skutkového základu v civilnom sporovom konaní pri pasivite žalovaného. In *Studia Iuridica Cassoviensia*. Roč. 12, č. 1 (2024), s. 142 – 157.

⁶ Aj keď je potrebné uviesť, že prejednací princíp (podľa ktorého súd môže vykonať len dôkazy, ktorých vykonanie bolo stranami sporu navrhnuté) sa neuplatňuje vo svojej „čistej“ podobe. Jeho oslabenie predstavujú

trácii konania (zákonnej alebo sudcovskej), ktorá spôsobuje procesnú preklúziu konkrétneho procesného práva⁷. O možnosti použiť sudcovskú koncentráciu súd strany poučí vo výzvach na podanie repliky a dupliky (§ 167 ods. 3 a 4 CSP), čo pri disciplinovanom postupe strán znamená, že po využití týchto procesných podaní účastníkov konania by mal mať súd k dispozícii všetky relevantné skutkové tvrdenia, reakcie na ne a dôkazné návrhy. Nevyužitie práva vyjadriť sa k tvrdeniu protistrany, alebo oneskorená reakcia sporovej strany rezultuje v skutkových zisteniach súdu, ktoré sú obmedzené. V niektorých prípadoch sú skutkové zistenia súdu dokonca vedome diferentné od reality (ide o tzv. negatívne vytváranie skutkového základu, keď je prostriedok procesného útoku alebo procesnej obrany preukázateľne súčasťou súdneho spisu, ale súd na tento prostriedok neprihliada – obligatórne v prípade zákonnej koncentrácie, fakultatívne v prípade sudcovskej koncentrácie). Ako vyplynie z ďalších výkladov, následky koncentrácie pôsobia aj v ďalších inštanciách civilného sporového konania. V rámci následkov nedostatočnej procesnej aktivity strán sporu je potrebné zdôrazniť aj skutočnosť, že protistranou kvalifikované⁸ nepopreté skutkové tvrdenie zákon prikazuje súdu vyhodnotiť ako nesporné, čiže súd danú skutkovú okolnosť vyhodnotí tak, ako ju tvrdí aktívna strana. Znamená to, že daná okolnosť nemusí byť a nebude v ďalšom priebehu konania samostatným predmetom dokazovania⁹.

Z nastavenia civilného sporového procesu tak vyplýva, že možnosti súdu prvej inštancie pri budovaní skutkového základu sú (až na výnimky) závislé od procesnej aktivity strán a kvality masy skutkových zistení súdu je kriticky závislá od sporových strán. Medzery v zisteniach relevantných skutočností nebránia rozhodnutiu vo veci samej, ale budú na škodu sporovej strane, v ktorej prospech by boli bývali v prípade ich zistenia.

Ideálom poskytnutej súdnej ochrany je korektný a komplexný skutkový základ rozhodnutia, správne právne posúdený, rezultujúci vo vecne správnom, zákonnom, spravodlivom a presvedčivo odôvodnenom rozhodnutí, ktoré po oboznámení sa s ním akceptuje aj neúspešná sporová strana. V reálnom živote však rozhodnutie tento ideál nie vždy dosahuje a neúspešná strana pociťuje nespokojnosť. Na objektivizáciu jej subjektívnej nespokojnosti slúžia práve opravné konania. Kruciálnou otázkou tohto príspevku je, aké

situácie, v ktorých môže súd vykonať dôkaz aj bez návrhu (§ 185 CSP – dôkaz ohľadom možného rozporu tvrdení s údajmi vo verejných registroch a zoznamoch, splnenia procesných podmienok, budúcej vykonateľnosti rozhodnutia a cudzieho práva ako konkrétne situácie v „klasickom spore“; § 295, 311 a 319 CSP – generálna možnosť súdu vykonať nenavrhnutý dôkaz v sporoch s ochranou slabšej strany).

⁷ Ku koncentrácii pozri bližšie KOEVEKOVÁ, V. Sudcovská koncentrácia konania vo svetle budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia v civilnom sporovom konaní. In *Studia Iuridica Cassoviensia*. 2021, roč. 9, č. 1, s. 34 – 43; KOEVEKOVÁ, V. Odklony pri uplatňovaní procesnej preklúzie v civilnom sporovom konaní. In *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii*. Banská Bystrica : Belianum, 2023, s. 221 – 231.

⁸ Kvalifikované v zmysle predostretia vlastnej verzie danej skutočnosti, nie len jednoduchého vyslovenia nesúhlasu s tvrdením protistrany.

⁹ Žiada sa dodať, že potreba revízie vyhodnotenia danej okolnosti ako svedčiacej v prospech strany, na ktorú protistrana nereagovala kvalifikované, môže vyplynúť z iných skutkových zistení (či už pri dokazovaní inej skutočnosti, alebo pri vyporiadaní sa súdu s iným prostriedkom procesného útoku alebo procesnej obrany). Na tento benefit materiálneho vedenia sporu súdom a voľného hodnotenia vykonaných dôkazov a všetkého, čo v konaní vyšlo najavo, sa však nedostatočne aktívna strana nemôže spoliehať.

sú možnosti opravného súdu pri dosahovaní ideálneho výsledku poskytovania súdnej ochrany, a ako na tieto možnosti vplýva v konkrétnom prípade doterajšia aktivita strany sporu.

2. Odvolanie a konanie pred odvolacím súdom

V odvolacom konaní v zásade nie je vylúčené „sperfektnenie“ napadnutého rozhodnutia, resp. výrazné priblíženie ideálnemu stavu. Keďže vec nie je právoplatne skončená, možnosti odvolacieho súdu sú široké. Avšak je potrebné chápať, že nejde o opätovné prejednanie predmetu sporu. Limity, spôsobené prípadnou nedostatočnou procesnou aktivitou sporovej strany, sa s vecou „nesú ďalej“ a pribúdajú vlastné limity odvolacieho konania.

Program odvolacieho konania je v skutočnosti nasledujúci: odvolací súd posudzuje to, či súd prvej inštancie udržateľne prejednal a rozhodol vec v intenciách toho, ako ju súdu predostreli sporové strany, teda v medziach nimi korektne realizovaných prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany.

In generale, odvolací súd môže skúmať a v prípade potreby „dať za vinu“ súdu prvej inštancie len to, čo reálne bolo úlohou súdu prvej inštancie a čo tento súd nespľnil, a platí to, samozrejme, aj *vice versa*. Napríklad, ak sporová strana určitý (objektívne existujúci) aspekt svojho prípadu z vlastnej viny riadne a včas neuplatnila, súd prvej inštancie nepochybil, ak tento aspekt nezohľadnil. Z pohľadu perfektnosti skutkového základu ide o defekt, ale z koncepčného nastavenia sporového procesu vyplýva, že tento deficit skutkových zistení je akceptovateľný, pretože povinnosť tvrdenia, dôkazná povinnosť a unesenie dôkazného bremena ohľadom skutočností, svedčiacich v prospech tej-ktorej sporovej strany, zaťažuje konkrétnu stranu sporu, nie súd¹⁰.

Z toho, čo prichádza do úvahy vo všeobecnej rovine, bude *in concreto* môcť byť predmetom prieskumu len to, čo spadá do odvolaním vymedzenej „šírky“¹¹ a hĺbky“ odvolacieho prieskumu (a takmer¹² *vice versa*). Pokiaľ ide o hĺbku odvolacieho prieskumu, vo vzťa-

¹⁰ V sporovom konaní (na rozdiel od mimosporového procesu, ovládaného princípom materiálnej pravdy a vyšetrovacím princípom) súd nevyšetruje, ale „len“ prejednáva. Už spomenuté prípady oslabenia prejednačieho princípu v žiadnom prípade nepredstavujú povinnosť súdu v plnej miere nahrádzať nedostatok procesnej diligencie sporovej strany.

¹¹ Pod šírkou odvolacieho prieskumu je potrebné rozumieť vymedzenie výrokov rozhodnutia, ktoré odvolateľ napáda. Uplatnenie dispozičného princípu však nie je bezvýnimčné, pretože v niektorých prípadoch by bola neudržateľnou situácia, keď by odvolaním vyslovene nenapadnuté výroky nadobudli právoplatnosť, zatiaľ čo napadnuté výroky by mohli byť odvolacím súdom zrušené alebo zmenené, alebo by ten istý (odvolaním napadnutý) výrok nadobudol vo vzťahu k niektorému účastníkovi právoplatnosť a vo vzťahu k inému účastníkovi by bol zrušený alebo zmenený. Civilný sporový poriadok (§ 379) preto rozširuje odvolací prieskum aj na explicitne nenapadnuté výroky (resp. neodvolávajúce sa subjekty) v prípade závislých výrokov, odvolania podaného členom nerozlučného procesného spoločenstva a v prípade, keď spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu. Tento taxatívny výpočet pokrýva všetky situácie, v ktorých by inak mohlo hroziť, že právoplatné usporiadanie právneho vzťahu bude v konečnom dôsledku vzájomne rozporné, alebo budú judikované práva alebo povinnosti, ktoré (v rozpore s finálnym ustálením stavu hmotnoprávneho vzťahu) nemajú na čo „nadväzovať“.

¹² Aj bez návrhu odvolací súd zohľadní nedostatok podmienky konania, ak takýto nedostatok v konaní vyjde najavo (§ 380 ods. 2 CSP).

hu k určeným výrokom a účastníkom konania odvolací súd obligatórne nepodrobí rozhodnutie „úplnému“ prieskumu v zmysle skúmania prítomnosti (resp. naplnenia) ktoréhokoľvek zo zákonom normovaných odvolacích dôvodov. Naopak, udržateľnosť napadnutého rozhodnutia bude predmetom verifikácie odvolacím súdom len v rozsahu odvolacích dôvodov, ktoré odvolateľ artikuloval a (a to predovšetkým) dokonca len z pohľadu (a v rozsahu) argumentov, ktoré odvolateľ použil, pretože, samozrejme, rozhodujúca je konkrétna odvolacia argumentácia, nie nominálne označený odvolací dôvod.

Je potrebné uviesť, že v rámci klasifikácie odvolacích dôvodov¹³ sa uvedená prísnosť právnej úpravy týka snahy strany sporu zvrátiť výsledok konania prepracovaním alebo dopracovaním skutkového základu rozhodnutia¹⁴. V tomto prípade je vyčítanie nesprávnych alebo nedostatočných zistení súdu ovládané koncentračnou zásadou a právo novôt je obmedzené, t. j. podmienkou pripustenia novoty je to, že ju strana v doterajšom priebehu konania nepoužila bez vlastnej viny. Preukázanie splnenia tohto predpokladu zaťažuje sporovú stranu¹⁵. Procesná nedisciplinovanosť alebo pasivita sporovej strany v konaní na súde prvej inštancie tak znemožňuje efektívne napádať skutkové zistenia, ktoré súd vytvoril bez riadnej a včasnej aktivity strany sporu. Tento názor zastávame aj pre odvolacie konanie v sporoch s ochranou slabšej strany, a to (okrem iného) s poukazom na systematiku Civilného sporového poriadku, v súlade s ktorou odlišnosti pre spory s ochranou slabšej strany (tretia časť CSP) sú upravené ako odlišnosti pre konanie na prvej inštancii (druhá časť CSP), nie pre opravné konania (štvrtá časť CSP)¹⁶.

V prípade, že v konaní bude druhýkrát podané odvolanie, právna úprava (§ 390 CSP) „núti“ odvolací súd k procesnej aktivite v širšom rozsahu, smerujúc k tomu, aby svojím druhým odvolacím rozhodnutím (po primárnej kasácii) súd konanie právoplatne ukončil (tzn. aby napadnuté rozhodnutie potvrdil alebo zmenil, nie zrušil a vrátil na opätovné prejedanie¹⁷), avšak ani táto povinnosť odvolacieho súdu nenarúša striktnosť

¹³ Zaužívaným je delenie na vady konania (nesplnenie procesných podmienok, porušenie práva na spravodlivý proces, vady v obsadení súdu, tzv. iná vada) a vady rozhodnutia (tzn. skutkové vady a hmotnoprávne vady, resp. nesprávne právne posúdenie). Pozri napr. MOLNÁR, P. In ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 493.

¹⁴ Pokiaľ by sa novoty mali týkať procesných podmienok, vylúčenia sudcu, nesprávneho obsadenia súdu, alebo iných vád konania (nie vád rozhodnutia), právo novôt je neobmedzené [§ 366 písm. a) až c) CSP]. Vzhľadom na to, že administrácia spravodlivosti bez vád tohto druhu je celospoločenskou hodnotou, je možnosť ich odstránenia v odvolacom konaní bez ohľadu na kvalitu procesnej aktivity strany na súde prvej inštancie žiaduce.

¹⁵ Nemožno vylúčiť ani argumentáciu protistrany o neprípustnosti novoty z dôvodu predchádzajúcej vedomosti odvolateľa o nej. Snaha o uplatnenie sudcovskej koncentrácie pri prostriedkoch procesného útoku alebo procesnej obrany je prirodzenou súčasťou taktiky sporovej strany, nakoľko prísnosť postupu súdu pozíciu protistrany pri zisťovaní konkrétnej skutkovej okolnosti oslabí.

¹⁶ K tomu pozri bližšie MOLNÁR, P., KUŠNÍRIKOVÁ, M. K novotám v sporoch s ochranou slabšej strany. In *Bulletin slovenskej advokácie*. Roč. 27, č. 4, 2021, s. 48, 49.

¹⁷ K postupu odvolacieho súdu podľa tohto ustanovenia existuje striktná judikatúra Ústavného súdu SR, uplatňovaná v prípade, keď prvá odvolacia kasácia bola výsledkom meritórneho prieskumu (pozri napr. nález sp. zn. I. ÚS 227/2018 z 15. augusta 2018, nález sp. zn. III. ÚS 5/2018 z 5. júna 2018, uznesenie sp. zn. II. ÚS 384/2019 z 5. decembra 2019, nález sp. zn. IV. ÚS 339/2020 z 22. septembra 2020, nález sp. zn. II. ÚS 495/2023 z 24. januára 2024). Pre úplnosť poznamenávame, že existuje aj výnimka (nález sp. zn. III. ÚS 570/2023 z 21. decembra 2023), ktorá však predstavuje ojedinelý odklon od ustálenej rozhodovacej činnosti Ústavného súdu.

limitov odvolacieho konania. Hoci z uvedeného ustanovenia vyplýva povinnosť odvolacieho súdu doplniť alebo zopakovať dokazovanie, stále platí, že zopakovať možno len dokazovanie, ktoré už bolo vykonané (teda predchádzala mu procesná aktivita strany) a doplniť ho (tzn. vykonať doteraz nevykonaný dôkaz) možno len vtedy, ak je návrh na vykonanie dôkazu prípustný (tzn. bol realizovaný včas, ale súd prvej inštancie ho prehliadol alebo nesprávne návrh na vykonanie dôkazu zamietol, alebo ide o prípustnú novotu, prednesenú v odvolacom konaní). Preto ani tento (inak efektívny) nástroj ďalšieho nepredlžovania konania nemôže slúžiť ako náhrada za chýbajúcu aktivitu procesnej strany pri obrane svojich záujmov. Jeho úlohou je totiž náhrada nedostatkov v postupe súdu prvej inštancie.

Možnosti odvolacieho súdu pri korekcii rozhodnutia súdu prvej inštancie sú teda teoreticky značné¹⁸, no v konkrétnom prípade vo vzťahu ku skutkovému základu rozhodnutia predstavuje prvý limit pre odvolací súd to, aké presne sporová strana realizovala prostriedky procesného útoku a procesnej obrany (tie vymedzili priestor na procesné úkony súdu prvej inštancie), a druhým limitom je kvalita samotného odvolania (ktorá vymedzila šírku a hĺbku možného odvolacieho prieskumu a prípadnú možnosť odvolacieho súdu dotvoriť skutkový základ).

3. Žaloba na obnovu konania

Kruciálnym faktorom, ktorý určuje možnosti opravného súdu v mimoriadnych opravných konaniach, je, *ipso facto*, skutočnosť, že konanie je právoplatne skončené, tzn. o veci bolo právoplatne rozhodnuté. Súd autoritatívne a záväzne usporiadal právny vzťah, o ktorého ochranu sa žalobca uchádzal, a medzi vlastnosti právoplatného rozhodnutia patrí aj jeho nezmeniteľnosť. Keďže nemožno vylúčiť prípady, keď potreba nápravy či zmeny nastoleného stavu preváži nad zachovaním nastolenej právnej istoty, právny poriadok výnimočne pripúšťa zásah do právoplatného rozhodnutia súdu (mimoriadne opravné konania; konanie o ústavnej sťažnosti; individuálne zákonom stanovené prípady novej zmeny alebo zrušenia rozhodnutia súdom, ktorý rozhodnutie vydal¹⁹).

Žaloba na obnovu konania predstavuje možnosť zmeniť právoplatné rozhodnutie v troch prípadoch:

- a) prípustné novoty;
- b) odpadnutie prekážky vykonania v pôvodnom konaní navrhnutého dôkazu;
- c) špecifikované defekty predchádzajúceho konania.

Konanie o žalobe na obnovu konania má dve fázy (*iudicium rescindens* a *iudicium rescissorium*), a limity možností opravného súdu sú prítomné v oboch fázach.

¹⁸ (Odstránenie väd postupu súdu prvej inštancie, zlepšenie kvality skutkového základu zopakovaním alebo doplnením dokazovania, prehodnotenie právneho posúdenia veci).

¹⁹ Napríklad rozsudok ukládajúci povinnosť plniť v budúcnosti splatné dávky alebo splátky (§ 231 CSP), v mimosporovom procese rozsudok o úprave výkonu rodičovských práv alebo výžive maloletého (§ 121 a 157 CMP), rozsudok o osvojiteľnosti (§ 142 CMP), rozsudok o vyhlásení za mŕtveho (§ 230 CMP), rozsudok o obmedzení spôsobilosti na právne úkony (§ 249 CMP), uznesenie o nariadení neodkladného opatrenia (§ 363, 365 ods. 7 a 367 ods. 7 CMP).

V konaní o povolení obnovy konania je potrebné uviesť, že predchádzajúca zavinená pasivita sporovej strany vo vzťahu k v žalobe na obnovu konania uvádzaným skutočnostiam, dôkazom alebo rozhodnutiam má fatálne následky. Kľúčovým predpokladom (okrem potenciálu privodiť priaznivejšie rozhodnutie) je totiž to, že uvedené novoty nemohla strana v doterajšom priebehu konania použiť bez vlastnej viny. V tejto súvislosti nemožno opomenúť, že zákonná dikcia „v doterajšom priebehu konania“ nezahŕňa len časový úsek do vydania alebo vyhlásenia rozhodnutia, ktorým bolo pôvodné konanie skončené, ale až do právoplatného skončenia konania, resp. minimálne do uplynutia lehoty na podanie odvolania (ak bol terajší žalobca odvolateľom), alebo do uplynutia lehoty na vyjadrenie k odvolaniu (ak bol terajší žalobca protistranou odvolateľa). Súd, rozhodujúci o žalobe na obnovu konania, tak pri posudzovaní včasnosti a prípustnosti jej podania musí posúdiť aj to, či žalobca neopomenul uplatnenie novoty už v odvolacom konaní.

Podľa § 416 CSP po právoplatnom povolení obnovy konania súd bez ďalšieho vec znovu prejedná a prihliadne pritom na všetko, čo vyšlo najavo v pôvodnom konaní aj v obnovenom konaní. Napriek tejto dikcii – evokujúcej neprítomnosť akýchkoľvek limitov postupu opravného súdu a vskutku nové a úplné prejednanie sporu – je nutné kontextuálne chápať nevyhnutnosť pokračovania uplatňovania koncentrácie v oboch jej podobách. Platí to tak pre povolenie obnovy konania z dôvodu novôt, ako aj pre povolenie obnovy konania z dôvodu odpadnutia prekážky vykonania skôr navrhnutého dôkazu. Ak by po právoplatnom povolení obnovy konania mohla strana sporu uviesť akékoľvek novoty, stratil by sa zmysel nielen koncentrácie konania, uplatnenej v konaní na súde prvej inštancie, ale aj zmysel obmedzeného práva novôt v odvolacom konaní, ako aj zmysel skúmania predpokladov pre povolenie obnovy konania, predovšetkým zmysel verifikácie nezavineného nepoužitia novoty v priebehu pôvodného konania. Povolenie obnovy konania (ku ktorému došlo po posúdení prípustnosti nových skutočností, dôkazov alebo rozhodnutí) preto nemôže následne slúžiť ako „brána“ pre vstup skutočností, dôkazov alebo rozhodnutí, ktoré „neprešli filtrom“ prvej fázy konania, a teda nemôže slúžiť na zhojenie nedostatočnej procesnej aktivity alebo procesnej nedisciplinovanosti procesnej strany v pôvodnom konaní²⁰. Úlohou súdu, konajúceho po povolení obnovy konania²¹, preto bude pozorne posudzovať prípustnosť jednotlivých prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany, ktoré strany sporu uplatnia v obnovenom konaní. Citlivo bude musieť súd skúmať aj prípustnosť skutočností, ktoré strana použije až v obnovenom konaní (a nebude vedieť preukázať ich novosť v subjektívnom zmysle), avšak použije ich v reakcii na novoty protistrany, resp. v reakcii na nový kontext prípadu, spôsobený prípustnými novotami. Posudzovanie týchto otázok, samozrejme, kladie nároky na následné odôvodnenie rozhodnutia súdu.

²⁰ Pozri aj KUŠNÍRIKOVÁ, M. Žaloba na obnovu konania v civilnom procese z pohľadu práva novôt. In *Košické dni súkromného práva III*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2021, s. 249, 250.

²¹ O povolení obnovy konania rozhoduje súd, ktorý rozhodoval v prvej inštancii (§ 410 CSP). Ak sa pôvodné konanie skončilo rozhodnutím odvolacieho súdu, po právoplatnosti rozsudku o povolení obnovy konania sa vec „vracia“ na odvolací súd, ktorý opätovne uskutoční odvolací prieskum prvostupňového rozhodnutia. K tomu pozri MOLNÁR, P. In MOLNÁR, P., SUDZINA, M., ČOLLÁK, J. *Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve*. Košice : Typopress-tlačiareň, 2023, s. 88.

Ak sú dôvodom povolenia obnovy konania defekty predchádzajúceho konania, pri trestnom čine sudcu, spáchanom pri prejednávaní danej veci, vyjadrujeme názor, že zlyhanie štátu pri poskytovaní súdnej ochrany v pôvodnom konaní odôvodňuje plné uplatnenie § 416 CSP, a teda vec bude skutočne opätovne prejednaná v plnom rozsahu. Pri ostatných defektoch konania môže z okolností konkrétneho prípadu vyplývať, že porušenie práv sa týka len konkrétneho úseku konania a neuplatnenie koncentrácie vo vzťahu k prostriedkom procesného útoku a procesnej obrany, realizovaným pred týmto úsekom, by nebolo spravodlivé²².

4. Dovolanie a konanie pred dovolacím súdom

V rámci pojednania o dovolaní je ako prvé potrebné zvýrazniť, že vec je (právoplatne)²³ rozsúdená na odvolacom súde²⁴, skutkový stav je uzavretý²⁵ a rozhodnutia obidvoch inšancií tvoria (predovšetkým pokiaľ ide o odôvodnenie napádaného rozhodnutia) tzv. „kompletizujúcu jednotu“²⁶. Jediné novoty, ktoré možno v dovolaní uviesť (a na ktoré by nadväzovalo dokazovanie), sú tie, ktorými dovolateľ dokladuje včasnosť a prípustnosť dovolania²⁷.

Ani dovolací súd, logicky, neprejednáva znovu predmet sporu. Dovolací súd (ak zistí, že dovolanie spĺňa základné predpoklady prípustnosti²⁸) pri meritórnom prieskume

²² Základné právo na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 Ústavy), ako aj právo na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru), sú právami výsledkovými, čo znamená, že konkrétne pochybenie dosahuje ústavnoprávnú intenzitu a predstavuje porušenie týchto práv len vtedy, ak vada zaťažuje celé konanie. Napriek tomu je však potrebné otázku samotnej následnej potreby obnovy konania, ako aj postupu po povolení obnovy, posudzovať individuálne.

²³ Dôvodom na uvedenie tejto vlastnosti napádaného rozhodnutia v zátvorke je skutočnosť, že strane sporu neuplynie lehota na podanie dovolania od právoplatnosti rozhodnutia, ale od doručenia tohto rozhodnutia strane sporu. Preto, ak zatiaľ nebolo odvolacie rozhodnutie doručené protistrane, resp. ostatným účastníkom konania, dovolateľ v rámci subjektívnej lehoty napáda mimoriadnym opravným prostriedkom *de iure* ešte neprávoplatné rozhodnutie.

²⁴ Skončené je konanie ako také, alebo je právoplatne vyriešená určitá otázka v konaní (napr. otázka nároku na náhradu trov konania, pozri Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 387/2019 z 2. apríla 2020).

²⁵ Z uzavretia zisteného skutkového stavu veci pre dovolacie konanie vyplýva, že je v ňom vo vzťahu ku skutkovému základu napádaného rozhodnutia absolútne neprípustné uplatňovať prostriedky procesného útoku alebo procesnej obrany, ktoré sporová strana opomenula (prípadne nemohla) uviesť v konaní do jeho právoplatného skončenia. Dovolací súd nie je skutkovým súdom, tzn. je viazaný doteraz zisteným skutkovým stavom a nemá prostriedky na jeho korekciu. Ak sa strana po právoplatnom skončení veci dozvie o novotách, správnu platformou pre ich použitie je žaloba na obnovu konania.

²⁶ V judikatúre zaužívaný pojem, vystihujúci skutočnosť, že odvolací súd sa môže v odôvodnení svojho rozhodnutia obmedziť na skonštatovanie správnosti odôvodnenia súdu prvej inštalácie, doplniť na zdôraznenie správnosti rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP), a povinnosť odvolacieho súdu doplniť v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadanie sa s relevantnými skutočnosťami, ku ktorým sa súd prvej inštalácie opomenul vyjadriť, a, samozrejme, vysporiadať sa s relevantnými skutočnosťami, ktoré boli uvedené v priebehu odvolacieho konania (§ 387 ods. 3 CSP).

²⁷ K otázke novôt v dovolacom konaní a dokazovaniu prípustnosti dovolania prostredníctvom novôt bližšie pozri KUŠNÍŘIKOVÁ, M. Dovolanie z pohľadu práva novôt. In *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii*. Banská Bystrica : Belianum, 2023, s. 269 – 279.

²⁸ Zvláštnosťou dovolacieho konania (v porovnaní s odvolacím konaním) je skutočnosť, že dôvodnosť podaného dovolania je v prípade namietanej zmatečnosti konania ďalším predpokladom samotnej prípustnosti dovolania (§ 420 CSP – dovolanie je prípustné, ak je prítomný dôvod zmatečnosti). Dovolací súd teda po

posudzuje to, či odvolací súd udržateľne prejednal odvolanie a rozhodol o ňom (potvrdil alebo zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie²⁹), a to v intenciách toho, ako dovolateľ vymedzil predmet dovolacieho prieskumu. Správnosť postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie nie je samostatne predmetom dovolacieho konania. Predmetom dovolacieho konania je „preskúmanie kvality preskúmania“ postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolacím súdom, aj to len v medziach zákonom stanovených dovolacích dôvodov (vady zmätočnosti a nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom). Táto skutočnosť výrazne ilustruje ďalšie zúženie priestoru možného prieskumu.

Podobne ako v odvolacom konaní, aj v tomto opravnom konaní *in generale* dovolací súd môže skúmať a „dať za vinu“ odvolaciemu súdu len to, čo v konkrétnom odvolacom konaní reálne bolo jeho úlohou, a to len z exaktne vymedzených dovolacích dôvodov, a *vice versa*. Ak objektívne prítomná vada konania na súde prvej inštancie alebo vada prvostupňového rozhodnutia nebola v odvolaní namietaná, jej skúmanie nebolo predmetom dovolacieho prieskumu. Preto (opäť, podobne ako v odvolacom konaní vo vzťahu k prvoinštančnému postupu a rozhodnutiu) odvolací súd nepochybil, ak v odvolaní neuvedenú vadu súdu prvej inštancie nevyčítal³⁰. Ak dovolateľ vadu postupu súdu prvej inštancie vyčíta až v dovolaní, jeho dovolanie je v tejto časti neprípustné, pretože v tejto chvíli smeruje proti postupu a rozhodnutiu súdu prvej inštancie, nie proti nesprávnemu postupu alebo rozhodnutiu odvolacieho súdu³¹. Aj pre dovolacie konanie platí, že z toho, čo prichádza do úvahy vo všeobecnej rovine, bude *in concreto* môcť byť predmetom prieskumu len to, čo spadá do dovolaní vymedzenej šírky³² a hĺbky odvolacieho prieskumu. Pokiaľ ide o hĺbku dovolacieho prieskumu, v dovolacom konaní (ako mimoriadnom opravnom konaní) platí o to viac, že dovolací súd nepodrobí rozhodnutie a postup odvolacieho súdu úplnému prieskumu v zmysle skúmania prítomnosti (resp. naplnenia) ktorejkoľvek vady zmätočnosti, alebo nesprávneho právneho posúdenia veci. Naopak, aj v tomto prípade udržateľnosť napadnutého postupu a rozhodnutia odvolacieho súdu bude predmetom verifikácie dovolacím súdom len v rozsahu uplatneného dovolacieho dôvodu, presnejšie konkrétnej použitej argumentácie. Zdržanlivosť dovolacieho súdu má pôvod v samotnej podstate do-

preskúmaní základných predpokladov prípustnosti dovolania s pozitívnym výsledkom (tzv. primárna prípustnosť, normovaná v § 422 až 449 CSP) vykoná meritórnym prieskum dovolania, ale ak dospeje k negatívnemu záveru, dovolanie nezamieta ako nedôvodné, ale odmieta ako neprípustné, teda v dôsledku nedôvodnosti dovolania konštatuje neprípustnosť dovolania [§ 447 písm. c) CSP].

²⁹ Kasačným rozhodnutím odvolacieho súdu konanie o predmete sporu nekončí, pretože vec sa vracia na súd prvej inštancie. Ak by však so zrušením prvoinštančného rozhodnutia odvolací súd zároveň zastavil konanie (dôvodom by bol názor odvolacieho súdu o neodstrániteľnom nedostatku procesnej podmienky), tento výrok by bol napadnuteľný dovolaním, pretože ide o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

³⁰ V rozhodovacej činnosti nie sú ojedinelé prípady, keď opravný súd vadu postupu súdu nižšej inštancie postrehne a uvedie ju vo svojom rozhodnutí o opravnom prostriedku, ale zároveň uvedie, že uvedenú vadu neberie do úvahy, pretože nebola zo strany iniciátora opravného konania vyčítaná, resp. uplatnená.

³¹ Formálne platí, že v danej veci dovolateľ predtým podal odvolanie a dovolaním atakuje postup a rozhodnutie odvolacieho súdu. Vo vzťahu k vade konania na súde prvej inštancie, ktorú napáda až v odvolaní, však materiálne platí, že dovolateľ odvolanie nepodal.

³² Aj pre dovolacie konanie platí, že uplatnenie dispozičného princípu nie je bezvýnimčné. Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania v totožných prípadoch, ako odvolací súd pri podanom odvolaní. Dôvody na túto úpravu sú totožné.

volacieho konania, ako konania, určeného na zásah do právoplatného rozhodnutia podľa možnosti len výnimočne. V mimoriadnom opravnom konaní je jasne vnímateľné pnutie medzi snahou o perfektné rozhodnutie a právnou istotou.

Prísnosť dovolacieho konania sa prejavuje aj v požiadavkách na kvalitu argumentácie dovolateľa pri tvrdenom nesprávnom právnom posúdení veci, a týka sa predovšetkým vymedzenia právnej otázky³³, ako aj nemožnosti domáhať sa odklonu od ustálenej rozhodovacej činnosti, ak sa dovolateľ domnieva, že odvolací súd sa od ustálenej judikatúry odklonil mal³⁴.

5. Dovolanie generálneho prokurátora a konanie pred dovolacím súdom

Osud mimoriadneho dovolania (§§ 243e – 243j Občianskeho súdneho poriadku) bol pri rekodifikácii civilného práva procesného otáznym³⁵. Nakoniec však tento mimoriadny opravný prostriedok pretrval v podobe dovolania generálneho prokurátora.

Jednou z dôležitých odlišností dovolania a dovolania generálneho prokurátora je skutočnosť, že generálny prokurátor môže dovolaním napadnúť rozhodnutie súdu prvej inštancie. Táto diferencia však, samozrejme, neznamená, že požiadavky na aktivitu sporovej strany sú nižšie. Limity aktivity strany sporu v doterajšom priebehu konania sú relevantnými už pri vyhodnocovaní jej podnetu na podanie dovolania generálneho prokurátora, keďže sa uplatňuje princíp subsidiarity tohto opravného prostriedku. V praxi to znamená, že predmetom posudzovania nie je len to, či v čase podania podnetu neexistuje iný efektívny prostriedok ochrany strany, ale aj to, či strana sporu doteraz využila všetky prostriedky obrany, ktoré boli v jej veci prípustné. Ak sa teda rozhodnutie stalo právoplatným bez toho, aby strana (v závislosti od konkrétneho prípadu) využila sťažnosť³⁶, odvolanie, alebo dovolanie, dovolanie generálneho prokurátora nie je prípustné³⁷. Pri posudzovaní podnetu na podanie dovolania generálneho prokurátora sa výrazne uplatňuje aj princíp proporcionality (pomerovanie potreby zrušiť rozhodnutie súdu a záujmu na zachovaní jeho nezmeniteľnosti)³⁸.

³³ Dovolateľ musí identifikovať právnu otázku, na posúdení ktorej odvolací súd svoje rozhodnutie založil, nestačí nesprávne právne posúdenie čiastkovej právnej otázky. Častým omylom býva napadnutie nesprávneho posúdenia skutkovej otázky. Korektné posúdenie skutočného obsahu dovolacej argumentácie je úlohou dovolacieho súdu. Dovolací súd sa zároveň musí vyvarovať prílišnému formalizmu pri posudzovaní vymedzenia právnej otázky (pozri napr. Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 116/2020 z 23. februára 2021).

³⁴ Bližšie pozri MOLNÁR, P. Nesprávne právne posúdenie veci v dôsledku neodklonenia sa od (prekonej) judikatúry. In *Košické dni súkromného práva IV. (Pocta profesorovi Vojčíkovi)*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022, s. 201 – 209.

³⁵ K výhradám Európskeho súdu pre ľudské práva k tomuto instrumentu pozri napr. ŠTEVČEK, M., MALÁ, D. The Re-Codification of the Slovak Civil Procedure Code with a Special Emphasis on Remedial Measures. In *International and Comparative Law Review*, 13(1)/2013, s. 129 – 135.

³⁶ Prostriedok procesnej obrany proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka (§ 239 a nasl. CSP). Tento inštitút reaguje na ústavnú požiadavku preskúmateľnosti súdneho rozhodnutia, vydaného povereným zamestnancom súdu (čl. 142 ods. 3 in fine Ústavy SR).

³⁷ Pozri napr. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3CdoGp/1/2017 zo 14. septembra 2017.

³⁸ Pozri FILOVÁ, A., FEČÍK, M. In ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, s. 1661.

Pre procesný postup a limity aktivity dovolacieho súdu po podaní dovolania generálneho prokurátora platia predošlé výklady o dovolaní.

Záver

Úspech sporovej strany pri uplatňovaní jej práva na súdnu a inú právnu ochranu je skutočne vo veľkej miere podmienený jej procesnou diligenciou. Z prednesených úvah vyplýva, že sporová strana musí využívať disponibilné procesné prostriedky procesného útoku a procesnej obrany *hic et nunc*. Prísnosť platí v rovine konania na konkrétnej inštancii, a (o to viac) v „medziinštancnej“ perspektíve. Prostriedky, ktoré má strana možnosť uplatniť v konaní na prvej inštancii, si nemôže „beztrestne“ nechávať na odvolacie konanie alebo obnovu konania. To isté platí vo vzťahu odvolanie (odvolacie konanie) a dovolanie (dovolacie konanie).

Opravné konanie nepredstavuje ďalšie úplné prejednanie veci. Opravný súd preskúma splnenie úlohy súdu nižšieho stupňa. Nevyriešenie otázky, ktorá z dôvodu nedostatočnej aktivity sporovej strany nebola predmetom konania súdu nižšieho stupňa, nemôže opravný súd vytknúť súdu nižšej inštancie, a teda strana sporu s touto novou aktivitou nemôže byť úspešná.

Nastavenie požiadaviek na aktivitu strany sporu je teda prísne, a platí na všetkých stupňoch súdnej sústavy. Avšak, je vopred známe, dopadá na obidve strany sporu, a je povinnosťou súdu rovnako pristupovať k obidvom stranám sporu. Preto koncepciu, v ktorej (ne)aktivita sporovej strany limituje jej možnosti v ďalšom priebehu konania a podľa ktorej využitie procesných práv je z pohľadu zamýšľaného úspechu v spore jej povinnosťou, možno považovať za spravodlivú a udržateľnú v súlade so stále platnou zásadou rímskeho práva *vigilantibus iura scripta sunt*.

Literatúra

- KOŤVEKOVÁ, V. Sudcovská koncentrácia konania vo svetle budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia v civilnom sporovom konaní. In *Studia Iuridica Cassoviensia*. 2021, roč. 9, č. 1, s. 34 – 43. ISSN 1339-3995. Dostupné na: <https://doi.org/10.33542/SIC2021-1-03>
- KOŤVEKOVÁ, V. Odklony pri uplatňovaní procesnej preklúzie v civilnom sporovom konaní. In *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii*. Banská Bystrica: Belianum, 2023, s. 221 – 231. ISBN 9788055720371. Dostupné na: https://repo.umb.sk/bitstream/handle/123456789/377/Notitiae_Novae_2022_23_ONLINE.pdf.
- KUŠNÍRIKOVÁ, M. Žaloba na obnovu konania v civilnom procese z pohľadu práva novôt. In *Košické dni súkromného práva III*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2021, s. 247 – 255, ISBN 9788057400240
- KUŠNÍRIKOVÁ, M. Dovolanie z pohľadu práva novôt. In *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii*. Banská Bystrica : Belianum, 2023, s. 269 – 279. ISBN 9788055720371. Dostupné na: https://repo.umb.sk/bitstream/handle/123456789/377/Notitiae_Novae_2022_23_ONLINE.pdf.
- KUŠNÍRIKOVÁ, M. Pasivita slabšej strany ako rozhodujúci determinant budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia. In *Košické dni súkromného práva V*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2024, s. 152 – 162, ISBN 9788081291685

- KUŠNÍRIKOVÁ, M. Konkurencia spôsobov budovania skutkového základu v civilnom sporovom konaní pri pasivite žalovaného. In *Studia Iuridica Cassoviensia*. Roč. 12, č. 1 (2024), s. 142 – 157. ISSN 1339-3995. dostupné na: <https://doi.org/10.33542/SIC2024-1-09>
- MOLNÁR, P. Nesprávne právne posúdenie vecí v dôsledku neodklonenia sa od (prekonanej) judikatúry. In *Košické dni súkromného práva IV. (Pocta profesorovi Vojčíkovi)*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022, s. 201 – 209, ISBN 9788081291388
- MOLNÁR, P., SUDZINA, M., ČOLLÁK, J. *Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve*. Košice : Typopress-tlačiareň, 2023, 196 s., ISBN 9788081291456
- MOLNÁR, P., KUŠNÍRIKOVÁ, M. K novotám v sporoch s ochranou slabšej strany. In *Bulletin slovenskej advokácie*. Roč. 27, č. 4, 2021, s. 44 – 50, ISBN 1335-1079
- ŠTEVČEK, M., MALÁ, D. The Re-Codification of the Slovak Civil Procedure Code with a Special Emphasis on Remedial Measures. In *International and Comparative Law Review*, 13(1)/2013, s. 121 – 135. Online ISSN: 2464-6601. Dostupné na: <https://doi.org/10.1515/iclr-2016-0063>
- ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2022, 1752 s., ISBN 9788074009099
- ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha : C. H. Beck, 2022, 632 s., ISBN 9788074008764

Judikatúra

- Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 227/2018 z 15. augusta 2018
- Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 5/2018 z 5. júna 2018
- Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 387/2019 z 2. apríla 2020
- Nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 339/2020 z 22. septembra 2020
- Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 116/2020 z 23. februára 2021
- Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 570/2023 z 21. decembra 2023
- Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 495/2023 z 24. januára 2024
- Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 384/2019 z 5. decembra 2019
- Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3CdoGp/1/2017 zo 14. septembra 2017